

Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metų pradžia – paroda Biržų muziejuje „Sėla“

2022-uosius Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metais. Šia proga Biržų krašto muziejuje „Sėla“ atidaryta Monsinjorui Kazimierui Vasiliauskui skirta Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios liturginių rūbų ir reikmenų paroda. Būtent Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje būsimasis Monsinjoras buvo krikštytas, čia jis aukojo pirmąsias šv. Mišias. Svarbiausias šios parodos akcentas – liturginiai rūbai, kuriuos Kazimieras Vasiliauskas vilkėjo primicijų metu ir bene detektyvinė šių rūbų suradimo istorija.

Parodos atidarymo metu Biržų krašto muziejaus „Sėla“ direktoriaus pavaduotoja Edita Lansbergienė sakė, jog parodos idėją padiktavo sena fotografija, publikuota leidinyje „Šiaurės Atėnuose“ kartu su kunigo Juliaus Sasnausko OFM straipsniu „Priešais nesimatantį avinėlį“. Fotografija daryta Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje 1946 metų liepos 7 dieną. Joje įamžintas būsimasis Monsinjoras savo primicijų dieną. „Dabar naujasis kunigėlis garbingai pasodintas į krėslą pirmoje eilėje, truputį pakreipęs galvą ir lyg užsisvajojęs. Jam ką tik suėjo 24-eri, minimalus amžius kunigo šventimams gauti. Šalia – parapijos klebonas skausmingu ir tauriu veidu. Du jaunikliai diakonai su dalmatikomis iš kraštų. Jiems čia lyg generalinė repeticija prieš savo pačių kunigystę, todėl abu orūs ir pasitempę. Primicijos – didelė šventė, bet nuotraukoje nerasi nė vienos šypsenos. Net klapčiukai, visada linkę dūkti prie altoriaus, dabar pilni rimtumo, sustingę. Bažnyčiai jau ateina sunkūs laikai, kunigai įšventinami skubos tvarka, net nebaigus visų seminarijos mokslų, netaikant įprastų terminų, amžiaus cenzo,“ – tai ištrauka iš kun. Juliaus Sasnausko straipsnio „Šiaurės Atėnuose“, įkvėpto senos fotografijos. Parodos atidaryme šį straipsnį citavo muziejaus direktorius Gintaras Butkevičius.

Taip sutapo, jog prieš kurį laiką Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios klebonas, ats. kpt. Jonas Tamošiūnas Biržų krašto muziejui „Sėla“ atidavė saugoti bažnyčios vertybes: senus arnotus, stulas, albas, kapas bei kitus liturginius bažnyčios reikmenis su viltimi, kad šiuos daiktus muziejinkai parodys lankytojams. Tvarkant šias vertybes muziejinkams kilo netikėta mintis – galbūt tarp jų yra ir tie liturginiai rūbai, kuriuos būsimasis Monsinjoras buvo apsirengęs primicijų metu. Juos atsekti buvo galima pagal senąją fotografiją. Pirmasis atradimas buvo alba: vienos muziejui perduotos saugoti albos ir tos, kurią fotografijoje vilki Kazimieras Vasiliauskas, raštai sutapo. Deja, nei arnoto, nei stulos tarp muziejui saugoti atiduotų daiktų nebuvo. Kilo mintis kreiptis į Bažnytinio paveldo muziejų. Tuo labiau, kad Vabalninko bažnyčios klebonas aptiko dokumentą, įrodantį, kad šiam muziejui yra atiduoti saugoti keli Vabalninko bažnyčios daiktai: monstrancija, šv. Mišių taurė, mišiolas, keli arnotai, stulos. Paieškos nenuėjo veltui: po dienos muziejinkai gavo laišką: senojoje fotografijoje K. Vasiliauskas vilki tą patį arnotą ir stulą, kurie saugomi Bažnytinio paveldo muziejuje. Beliko tik šias vertybes atsivežti iš Vilniaus, nes Bažnytinio paveldo muziejus, pritariant Vabalninko parapijos klebonui J. Tamošiūnui, jas maloniai paskolino parodai.

Parodoje, kuri veiks iki kovo vidurio, eksponuojami Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios liturginiai drabužiai bei reikmenys: puošnios XVIII ir XIX amžiaus monstrancijos, šv. Mišių taurės, XIX a. mišiolas, bursos, nekonsekruotų ostijų dėžutė ir kiti daiktai. Viena monstrancija - su įspaudu. Tai - žinomo XIX a. pabaigos meistro Mykolo Neviadomskio darbas. Ją bažnyčiai paaukojo parapijietės Veronika ir Salomėja Šukytės (Šukyčios) 1892 m. Aukotojų vardai išgraviruoti monstrancijos pėdoje. Marijonos Karoblienės, bažnyčiai paaukojusios šv. Mišių taurę, vardas taip pat įamžintas - išgraviruotas. Dar vienas vabalniečių aukotas daiktas – M. Karoblytės dovanotas raudonas prabangus arnotas (taip pat yra įrašas).

Apie bažnytinių rūbų madas įvairiais laikotarpiais, liturginių daiktų paskirtį parodos atidaryme pasakojo Vabalninko parapijos klebonas Jonas Tamošiūnas. Parodą aplankė ir jos organizatoriams padėkojo, Panevėžio vyskupo ordinario Lino Vadopjanovo OFM sveikinimo žodį perdavė Biržų šv. Jono Krikštytojo bažnyčios klebonas Jonas Morkvėnas.

Parodos atidaryme dalyvavo Biržų rajono Savivaldybės vicemerė A. Garšvaitė, Administracijos direktorė I. Varzienė, Seimo narys V. Valkiūnas.

Tai – tik pirmasis renginys, skirtas prisiminti monsinjorą Kazimierą Vasiliauską jo gimtajame krašte. Parodos atidarymo metu Vabalninko Balio Sruogos gimnazijos direktoriaus pavaduotoja Dalia Baltrušaitienė papasakojo, kaip Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metus minės Vabalninko gimnazistai: bus rengiamas žygis į Jo gimtuosius Kateliškius, mokiniai bus kviečiami skaityti Monsinjoro gimnazijai dovanotas knygas, numatytas susitikimas su knygos apie Monsinjorą Kazimierą Vasiliauską autore R. Sakalauskaite, vyks kiti renginiai.

Biržų krašto muziejaus „Sėla“ surengta paroda, skirta Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko metams, taip pat tik renginių įžanga. Biržų krašto muziejaus „Sėla“ Vabalninko skyriuje bus surengta paroda, skirta šiam iškiliam kraštiečiui. Čia taip pat bus eksponuojami Monsinjurui Kazimierui Vasiliauskui priklausę daiktai, saugomi Vabalninko skyriuje ir ne tik. Okupacijų ir laisvės kovų muziejus pažadėjo paskolinti daiktus, kuriuos Monsinjurą Kazimieras Vasiliauskas parsivežė iš tremties. Kokie tai daiktai, tebūnie intriga. Ketinama išleisti ir prisiminimų apie Monsinjorą Kazimierą Vasiliauską leidinuką, pokalbiui-diskusijai apie Monsinjorą į Biržus yra pakviesti kunigas Ričardas Doveika, literatūros tyrinėtoja, habilituota mokslų daktarė Viktorija Daujotytė, knygos ir filmo apie K.Vasiliauską autorė Ramunė Sakalauskaitė bei kiti jį gerai pažinę, artimai bendravę žmonės.

Monsinjurą Kazimieras Vasiliauskas – Vilniaus ir Biržų garbės pilietis, nesivaikęs garbės, kuklus, žmonių mylimas ir mylintis visus, be jokio išskaičiavimo, sugebėjęs atleisti net lagerių budeliams. „Paskirtas Vilniaus katedros klebonu, įsirengė zakristijoje neformalaus bendravimo kampelį. Su virduliu, sofa, gal net šaldytuvas stovėjo. Lagerių tradicija, kalinių žargonu tokie jaukūs užkaboriai buvo vadinami kildymais. Aišku, jo įpėdiniams nepatiko. Kai gulėjo prieš mirtį Raudonojo Kryžiaus ligoninėje, gerbėjai plūdo lankyti su rožėmis ir „Asorti“ saldainiais. Kai tik išgirsta stuksenimą į duris, apsimeta miegantis. Kam tos rožės, jeigu jis – širdžių monsinjurą“, - savo apmąstymuose „Šiaurės Atėnuose“ rašė kunigas Julius Sasnauskas OFM.

„Širdžių monsinjurą“ parodos atidarymo metu Biržų krašto muziejaus „Sėla“ direktoriaus pavaduotoja Edita Lansbergienė skyrė Jo mėgstamiausio poeto Vytauto Mačernio eiles. Vabalninko parapijos klebonas Jonas Tamošiūnas pasidžiaugė nuoširdžiu bendravimu su muziejininkais ruošiant parodą, Vabalninko Balio Sruogos gimnazijos sumanymu Monsinjorą prisiminti skaitant Jo gimnazijai dovanotas knygas. Nes minėti Monsinjorą derėtų taip, kaip Jis gyveno: be pompastikos.

Edita MIKELIONIENĖ

Editos Mikelionienės nuotr.

Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų klebonas, ats. kpt. Jonas Tamošiūnas ir Biržų krašto muziejaus „Sėla“ direktoriaus pavaduotoja Edita Lansbergienė parodos atidarymo metu.

Parodos lankytojai.

Svarbiausias parodos eksponatas - Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko arnotas, stula ir alba, kuriuos jis buvo apsirengęs primicijų metu 1946 m. liepos 7 d. tėviškės bažnyčioje Vabalninke.

Stulos iš Vabalninko Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios. Viena iš jų puošta Lietuvos globėjo šv. Kazimiero atvaizdu.

Juodi arnotai, skirti gedului.

Bursos – liturginiai krepšeliai, naudojami lankant ligonius.

Bokštinė neogotikinė monstrancija, kurią Vabalninko bažnyčiai 1892 m. Vabalninko bažnyčiai paaukojo parapijietės Veronika ir Salomėja Šukytės (Šukyčios). Monstrancijos autorius – XIX a. pabaigoje žinomas meistras Mykolas Neviadomskis.

Romos mišiolas – svarbiausia katalikų liturginė knyga.

Parodoje eksponuojami liturginiai drabužiai: arnotai, stulos, albos ir t. t.